

PŘEDMLUVA

Kniha „Dovolání v trestním řízení“ představuje dílo naprosto brilantně zpracované, nadto k tématu, které si zaslouží, aby o něm bylo pojednáno formou monografie. Autorka se tohoto úkolu zhostila naprosto skvěle.

V úvodu se zaměřila na obecné otázky přezkumu rozhodnutí v trestním řízení; zvláštní pozornost věnovala právě problematice mimořádných opravných prostředků. Následuje výklad specifických principů ovládajících opravné řízení.

Musím se přiznat, že vzhledem ke své velké slabosti pro historii (což se plně promítlo do nejrůznějších publikací, na nichž jsem se jako autor podílel) vysoce oceňuji to, že kniha obsahuje partii týkající se historického vývoje mimořádných opravných prostředků na území odpovídajícímu dnešní České republice. Tato část je zpracována opravdu vysoce erudovaně.

Jádrem publikace je velmi přesvědčivě podaný výklad dovolání, vymezení rozhodnutí, která lze prostřednictvím tohoto mimořádného opravného prostředku v trestním řízení napadnout, pojednání o dovolacích důvodech, řízení u dovolacích soudu včetně rozhodnutí, k nimž může řízení o dovolání dospět.

Za důležitou část knihy považuji vymezení vzájemného vztahu mezi dovoláním, stížností pro porušení zákona a obnovou řízení.

Na vynikající úrovni je pojednáno o problematice dovolání a ústavní stížnosti; za podstatnou složku této kapitoly pokládám to, že se autorka zaměřila i na postavení Ústavního soudu a jeho roli ve vztahu k obecným soudům. Zcela zásadní shledávám skutečnost, že stranou pozornosti nezůstala ani vysoce citlivá problematika obecné závaznosti vykonatelných rozhodnutí Ústavního soudu, pokud jde o čl. 89 odst. 2 Ústavy, podle kterého jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby, kde je nutné rozlišovat v knize zmiňované rozdělení dvou hlavních kompetencí Ústavního soudu, a sice abstraktní a konkrétní kontroly norem. Na to úzce navazuje i to, jak obecné soudy vůbec pohlížejí na rozhodnutí Ústavního soudu, která případně zrušila rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání (nebo rozhodnutí soudů nižších stupňů). Zde bych jen upozornil, že např. na poradách trestního kolegia Nejvyššího soudu se již obecně vžila praxe, že pokud je navrhováno k publikaci do Sbírký soud-

ních rozhodnutí a stanovisek rozhodnutí v trestních věcech, vyčkává se výsledku řízení o podané ústavní stížnosti.

Následuje partie věnovaná porovnání české a slovenské právní úpravy a za podstatnou část publikace považuji část zahrnující návrhy *de lege ferenda*; všechny zde uvedené náměty pokládám za hodné maximální pozornosti.

Mám za to, že v tomto případě jde o výjimečnou publikaci zaměřenou na téma, o kterém spíše pojednávají komentáře, učebnice, a přece jen v podstatně menší míře monografie.

Knih je vhodná pro soudce, státní zástupce, advokáty, ale i pro širší právnickou veřejnost. Je psána svěžím jazykem a velice čtivě, může nalézt své místo v knihovně třeba i odborníků na legislativu (a to nikoli pouze pro návrhy *de lege ferenda*).

Velmi oceňuji záběr publikace, která podle mého mínění zahrnuje všechno, co je pro problematiku spojenou s dovoláním v trestním řízení zásadní; obsahuje i mimořádně přesvědčivé, koncízní a odborně erudované pojednání o místu dovolání mezi mimořádnými opravnými prostředky v trestním řízení (včetně vztahu k ústavní stížnosti).

Nesmírně moc děkuji za možnost napsat tuto předmluvu. S ohledem na nesporné kvality díla se, jak se někdy říká (a není to rozhodně jen fráze), psala sama.

JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.
Nejvyšší státní zastupitelství

2. SPECIFICKÉ PRÁVNÍ PRINCIPY OVLÁDAJÍCÍ OPRAVNÉ ŘÍZENÍ A JEJICH VÝZNAM

Jelikož opravné řízení představuje součást trestního řízení, uplatňují se v jeho rámci v určité modifikované podobě (tj. v podobě umožňující naplnění účelu opravného řízení) všechny obecné zásady trestního procesu. Kromě těchto obecných zásad je opravné řízení ovládáno též právními principy specifickými, které se vyznačují tím, že k jejich uplatnění dochází výhradně v řízení opravném.

Specifické principy opravného řízení představují nosná pravidla, na nichž je řízení o opravných prostředcích (řádných i mimořádných) konstruováno. Jsou charakterizací podstaty a cílů opravného řízení, jakož i neodmyslitelnou zárukou řádného procesu, protože směřují mj. k zajištění efektivnosti opravných prostředků, a tím přezkumu zákonnosti trestního řízení jako celku (resp. jeho přezkoumávané části). Konečně pak z hlediska správného výkladu a aplikace jednotlivých ustanovení trestního řádu týkajících se opravných prostředků a řízení o nich mají tyto specifické principy rovněž značný interpretační význam.⁴³

Mezi specifické principy opravného řízení se řadí:

- a) revizní princip,
- b) apelační a kasační princip,
- c) devolutivní účinek,
- d) suspenzivní účinek,
- e) beneficium cohaesionis,
- f) zákaz reformationis in peius.

Na tomto místě bych ráda doplnila, že v trestním řízení platí princip, že totožné rozhodnutí lze určitým opravným prostředkem napadnout pouze jednou, i když trestní řád (na rozdíl od občanského soudního řádu) nestanovuje explicitně překážku *litispendence*,⁴⁴ neupravuje ani obecné účinky

---

⁴³ ŠÁMAL, *Opravné prostředky v trestním řízení*, s. 46–47.

⁴⁴ Překážku *litispendence* (tj. překážku zahájeného řízení) upravuje pro účely civilního řízení ust. § 83 o. s. ř.

překážky *res iudicata*⁴⁵ a zásadu *ne bis in idem* (tj. ne dvakrát v téže věci) výslovně omezují toliko na zákaz (nepřípustnost) opakovaného stíhání pro týž skutek⁴⁶ [viz § 11 odst. 1 písm. h)–k), odst. 2, 5 a § 11a]. V případě řádných opravných prostředků plyne uvedený princip zejm. z institutu právní moci rozhodnutí (viz § 139, § 140 a § 314g), jakož i ze stanovených zákonných lhůt (ve kterých je nutno daný opravný prostředek uplatnit), po jejichž uplynutí se o opravném prostředku rozhoduje (resp. podáním odporu se trestní příkaz ex lege ruší). U jednotlivých mimořádných opravných prostředků pak zákonodárce tento princip stanoví v jednotlivých ustanoveních (viz § 265n, § 266 odst. 1, § 286 odst. 2). Pakliže soud vyššího stupně napadené rozhodnutí zrušil a přikázal věc orgánu nižšího stupně k novému projednání a rozhodnutí, je proti takovému novému rozhodnutí možné podat opravný prostředek stejného druhu. Tento princip se dále neuplatní tehdy, je-li opravný prostředek podáván proti jiné z více osob, ohledně kterých bylo napadeným rozhodnutím společně rozhodnuto. Konečně se předmětný princip neaplikuje, byl-li původní opravný prostředek proti témuž rozhodnutí již dříve účinně vzat zpět (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1999, sp. zn. 7 Tz 188/99).⁴⁷

2.1. Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání

Z hlediska rozsahu, ve kterém je na základě podaného opravného prostředku přezkoumáváno rozhodnutí orgánu nižšího stupně, je možno rozlišovat revizní princip přezkumu (a to úplný a omezený) a naproti tomu princip vázanosti neboli tzv. princip vymezeného přezkoumání.

Uplatnění úplného revizního principu, tj. revizního principu ve své ryzí podobě, v podstatě znamená, že orgán rozhodující o opravném prostředku musí z jeho podnětu úplně a všestranně přezkoumat do všech důsledků správnost každého z výroků napadeného rozhodnutí, proti kterým mohl být opravný prostředek uplatněn. Správnost každého výroku musí přitom

---

⁴⁵ Překážka *res iudicata* znamená překážku věci pravomocně rozhodnuté a pro účely civilního řízení je upravena v ust. § 159a odst. 4 o. s. ř.

⁴⁶ K pojmu skutek a problematice totožnosti skutku viz zejm. JELÍNEK Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, 39, 16–111, 112–118 s.

⁴⁷ PŮRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, CÍSAŘOVÁ, GRÍVNA, *Trestní právo procesní*, s. 596–597.

posuzovat z hlediska všech v úvahu přicházejících skutkových a právních vad (a to jak vad hmotněprávních, tak i procesněprávních). Přezkoumat dále musí i řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, a to z hlediska všech případných vad, které mohly zapříčinit nesprávnost či absenci některého z výroků.⁴⁸

V případě úplného revizního principu tedy nadřízený orgán přezkoumává rozhodnutí v celém jeho rozsahu a ze všech hledisek, která přicházejí v úvahu, bez ohledu na to, jaké výroky byly opravným prostředkem napadeny, jaké vady oprávněná osoba danému rozhodnutí (či řízení mu předcházejícímu) vytkla či zda opravný prostředek podala, aniž by jej jakkoli odůvodnila (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 8 Tz 25/2015). Nerozhodné je rovněž to, zda opravný prostředek byl podán jen ohledně některé rozhodnutím dotčené osoby, neboť orgán provádějící přezkum musí rozhodnutí přezkoumat ohledně všech takto dotčených osob.⁴⁹

„Proto, aby orgán rozhodující o opravném prostředku musel revizní povinnost vykonat, stačí, že opravný prostředek byl vůbec podán. Tím se vytváří pro oprávněnou osobu záruka, že správnost rozhodnutí bude přezkoumána bez ohledu na to, zda se jí podařilo přesně poukázat na vady rozhodnutí a své námitky dostatečně odůvodnit.“⁵⁰ Na druhou stranu je však třeba vnímat i skutečnost, že tato záruka může mít potenciál oslabovat aktivitu stran, které by spoléhaly na to, že ochranu jejich práv zajistí orgán vyššího stupně. Nadto úplný revizní princip značně více zatěžuje orgány přezkoumávající rozhodnutí.⁵¹

Kromě úplného revizního přezkumu je možné rozlišovat i revizní přezkum omezený. Může se jednat o omezení osobní a věcné. Osobní omezení revizního principu záleží v tom, že přezkumu podléhají toliko výroky týkající se té osoby, jež opravný prostředek podala, resp. ohledně které byl daný opravný prostředek uplatněn. Věcné omezení revizního principu spočívá v tom, že se provádí přezkum pouze výroků týkajících se napadené věci.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, MUSIL, KUČHTA, *Trestní právo procesní*, s. 785.

⁴⁹ PŮRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, CÍSAŘOVÁ, GRÍVNA, *Trestní právo procesní*, s. 592.

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 546.

⁵¹ PŮRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, CÍSAŘOVÁ, GRÍVNA, *Trestní právo procesní*, s. 592.

Omezený revizní princip se uplatní toliko v případě stížnosti (§ 147), kde je jeho význam odůvodněn již samotnou povahou a rozmanitostí věcí, o nichž se rozhoduje formou usnesení, a rovněž i krátkou lhůtou, ve které je možné stížnost podat.⁵² Do 31. 12. 2001 se tento princip uplatňoval též v případě odvolání a stížnosti pro porušení zákona, nicméně od 1. 1. 2002 byl u těchto opravných prostředků zaveden princip vymezeného přezkoumání.

Princip vymezeného přezkoumání⁵³ spočívá v tom, že orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, přezkoumává zásadně pouze ty výroky, které byly opravným prostředkem napadeny, a řízení jim předcházející, a to pouze z hlediska jim vytýkaných vad. Jinými slovy je vázán rozsahem, ve kterém bylo rozhodnutí oprávněnou osobou napadeno, a důvody v opravném prostředku uvedeny, anebo mohou být tyto limity stanoveny přímo zákonem.⁵⁴

Princip vymezeného přezkoumání se uplatňuje v případě odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona. V žádném z uvedených případů se však nevyskytuje ve své ryzí podobě, ale je zčásti doplněn o omezený revizní princip (čímž se obsah a rozsah přezkumu rozšiřuje). V těchto případech se tak přezkoumává zákonnost a odůvodněnost pouze těch oddělitelných výroků rozhodnutí, které byly opravným prostředkem napadeny, jakož i správnost postupu řízení jim předcházející, a to pouze z hlediska vytýkaných vad. Pokud mají vytýkané vady původ v jiném výroku (výrocích), který se týká oprávněné osoby a proti němuž mohla dotčená osoba daný opravný prostředek podat, nicméně neučinila tak, bude i tento „jiný“ výrok (či výroky) přezkoumán, avšak pouze pokud na něj opravným prostředkem napadený výrok navazuje a mohla-li být jeho nesprávnost příčinou vytýkaných vad (§ 254 odst. 2, § 265i odst. 3, § 267 odst. 3). V tomto případě tedy lze výše uvedený rámec přezkumu překročit. Klíčové je, aby spolu oba výroky skutečně souvisely. Není možné, aby soud bez dalšího přezkoumával, byť vadou zatížený, nenapadený výrok, aniž by byla dána souvislost s napadeným výrokem (srov. např. č. 32/2014 Sb. rozh. tr.).

---

⁵² ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, MUSIL, KUČHTA, *Trestní právo procesní*, s. 785.

⁵³ V literatuře se vedle pojmu „princip vymezeného přezkoumání“ a „princip vázanosti“ lze též setkat s označením opravné řízení „bez revizního principu“.

⁵⁴ PŮRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, ČÍSAŘOVÁ, GRŮVNA, *Trestní právo procesní*, s. 592.

V případě odvolání lze přihlídnout i k jiným vadám napadeného výroku (tj. takovým, které v opravném prostředku nebyly vytčeny), avšak to pouze v případě, že mají vliv na správnost napadených výroků (§ 254 odst. 1).

Další případ, kdy dochází k rozšíření rámce přezkumné činnosti nadřízeného orgánu, představuje situace, kdy oprávněná osoba podá opravný prostředek co do výroku o vině. V tomto případě nadřízený orgán v návaznosti na vytýkané vady přezkoumá vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad (§ 254 odst. 3, § 265i odst. 4, § 267 odst. 4 a § 284 odst. 1).

Posledním případem, který rovněž svou povahou představuje rozšíření obsahu a rozsahu přezkumu, je uplatnění tzv. *beneficia cohaesionis*. V jeho důsledku dochází k přezkumu rozhodnutí i ohledně osoby, v jejíž prospěch sice opravný prostředek podán nebyl, nicméně které se napadené rozhodnutí určitým způsobem dotýká a důvod, pro nějž bylo totéž rozhodnutí změněno ve prospěch osoby, která opravný prostředek sama podala (resp. byl v její prospěch podán jinou osobou), prospívá i této osobě. O principu *beneficium cohaesionis* bude pojednáno níže.

Při vymezení významu a role principu vymezeného přezkoumání v případě odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona, je třeba mít primárně na zřeteli, že opravné řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Přezkoumání věci tedy může být vyvoláno jedině na základě opravného prostředku podaného k tomu oprávněnou osobou. Tato osoba přitom ve svém podání již sama specifikuje rozsah a důvody, pro které rozhodnutí napadá. Není tedy důvodu, aby orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, byl povinen přezkoumat celé rozhodnutí, jakož i celé řízení mu předcházející. Dovolání je oprávněn podat pouze nejvyšší státní zástupce, příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce a obviněný, který tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce, tedy advokáta. Stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti, který disponuje odborným aparátem potřebným k tomu, aby mohly být náležitě specifikovány výroky, proti nimž stížnost pro porušení zákona směřuje, jakož i stížnostní důvody.⁵⁵ Jak v případě obhájce, nejvyššího státního zástupce, příslušného orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce, tak i ministra spravedlnosti se jedná o osoby právně erudované, které představují

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, MUSIL, KUČHTA, *Trestní právo procesní*, s. 785–786.

určitou záruku toho, že tyto opravné prostředky budou podávány v rozsahu a z důvodů, jež pokryjí všechny potenciální vady daného rozhodnutí. Orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, tedy nenese břemeno odhalení všech případných vad zatěžujících rozhodnutí a řízení mu předcházející, což vzhledem k tomu, že se jedná o orgán, který je s daným případem seznámen téměř výhradně pouze na podkladě spisového materiálu, se ani nejeví jako reálně požadovatelné.

V případě odporu se neuplatní ani revizní princip, ani princip vymezeného přezkoumání. Důvodem je, že podáním odporu se trestní příkaz bez dalšího ruší, aniž by byl prováděn přezkum napadeného rozhodnutí (§ 314g odst. 2).

V případě návrhu na povolení obnovy řízení se pouze přezkoumává, zda jsou dány předpoklady pro povolení obnovy řízení, a tudíž ani zde nedochází k přezkumu rozhodnutí ve věci samé. Z tohoto pohledu (tj. z pohledu rozhodnutí ve věci samé) lze stejně jako u odporu konstatovat, že se neuplatní ani revizní princip, ani princip vymezeného přezkoumání, jelikož v tomto ohledu k žádnému přezkumu nedochází, ani z povahy věci dojít nemůže. Nicméně pokud jde o rozsah, ve kterém soud zjišťuje, zda jsou dány podmínky pro obnovu řízení, tj. zda jsou dány nové skutečnosti nebo důkazy dříve soudu neznámé, jež by byly způsobilé (samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy již dříve soudu známými) odvodnit změnu napadených výroků rozhodnutí, je soud návrhem na povolení obnovy řízení vázán. Soud pak bude přezkoumávat důvodnost návrhu jen ohledně v něm uvedených oddělitelných výroků rozhodnutí. V tomto případě se tedy uplatní princip vymezeného přezkoumání, resp. princip vázanosti (viz č. 20/1966 Sb. rozh. tr. a č. 30/1992 Sb. rozh. tr.).

2.2. Apelační a kasační princip

Z hlediska způsobu vyřizování opravného prostředku orgánem vyššího stupně se rozlišuje princip apelační (reformativní) a princip kasační.⁵⁶

Princip apelace (reformace) ve své čisté, ryzí podobě spočívá v tom, že orgán provádějící přezkumné řízení poté, co zjistí, že opravným prostředkem napadené rozhodnutí nebo řízení mu předcházející je zatíženo určitou

---

⁵⁶ PŮRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, CÍSAŘOVÁ, GRIVNA, *Trestní právo procesní*, s. 592.

4. DOVOLÁNÍ

4.1. Obecné výklady o dovolání

Dne 1. ledna 2022 uplynulo již 20 let od nabytí účinnosti zcela zásadního zákona č. 265/2001 Sb., kterým byl novelizován trestní řád a jímž došlo k rozšíření okruhu dosavadních mimořádných opravných prostředků (stížnosti pro porušení zákona a obnovy řízení) o koncepčně nový mimořádný opravný prostředek – dovolání. Do této doby bylo jedinou možností procesních stran, jak napadnout pravomocné meritorní rozhodnutí, a domáhat se tak jeho zrušení, podání návrhu na obnovu řízení, žádný jiný procesní instrument k dispozici neměly. Jelikož ale okruh podmínek, jejichž splnění bylo nutné k tomu, aby obnova řízení mohla být povolena, byl velmi limitující, často zůstaly jejich ruce takřka svázány. Nápravy pak mohlo být dosaženo jedině skrz oprávnění ministra spravedlnosti podat stížnost pro porušení zákona, k jejímuž podání mohl obviněný učinit toliko podnět neformálního charakteru.

Uvedený zákon (též označovaný jako tzv. „velká novela“ trestního řádu) se přitom při úpravě dovolání inspiroval občanským soudním řádem¹⁵⁸ (srov. § 236 a 243g o. s. ř.).¹⁵⁹ Tato inspirace má za následek konstrukci dovolání jako opravného prostředku přísně formalizovaného, což lze demonstrovat zejména na omezeném okruhu osob oprávněných k podání dovolání, na taxativně stanoveném okruhu dovolacích důvodů, na obsahových náležitostech dovolání, nutnosti dovolatele být zastoupen advokátem (obhájcem) či na nemožnosti prominutí zmeškání lhůty stanovené k jeho podání. Navzdory této snaze přiblížit právní úpravu institutů dovolání v trestním a občanském soudním řízení (dovolání v trestním řízení bylo obsahově koncipováno podle týchž principů, které se uplatňují v občanském soudním řízení) nelze přehlížet značné rozdíly, jež mezi těmito oběma instituty přetrvávají, a to už s ohledem na samotnou (odlišnou) povahu trestního a civilního řízení, zásadám je ovládajícím, jakož i fakt, že na rozdíl od úpravy dovolání v občanském soudním řádu, dovolání v trestním řádu koexistuje vedle stížnosti pro porušení zákona, k jejímuž zrušení

¹⁵⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“).

¹⁵⁹ K tomu též srov. důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

zmíněnou novelou nedošlo (k tomu viz kap. 5.1.). Vzhledem k tomu nelze jejich výklad (interpretaci), potažmo aplikaci, považovat za totožný, resp. vzájemně zaměnitelný, a vztahovat tak výklad (resp. aplikaci) jednoho institutu na výklad (resp. aplikaci) institutu druhého.

Kromě snahy vzájemně přiblížit právní úpravu dovolání (resp. celkově mimořádných opravných prostředků) v civilním a trestním řízení byla důvodem motivujícím zákonodárce k zavedení dovolání do trestního řádu i snaha posílit procesní pozici základních stran trestního řízení, zejména pak s ohledem na v odborné literatuře a praxi do té doby často zdůrazňovaný požadavek (za přísně vymezených podmínek) zajištění rovného přístupu procesních stran k Nejvyššímu soudu,¹⁶⁰ jakož i požadavek zvýšeného respektu ke stanoviskům, jež tyto strany zaujímají.¹⁶¹ S tím souvisí i snaha touto cestou odstranit některé hlavní nedostatky, které zatěžují dosavadní koncepci stížnosti pro porušení zákona.¹⁶² O vztahu dovolání a stížnosti pro porušení zákona pojednávám v kapitole 5.2.

Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, jehož prostřednictvím je zákonem hlavním stranám trestního řízení umožněno, aby z určitých taxativně vypočtených kvalifikovaných důvodů (§ 265b odst. 1) dosáhly ze strany Nejvyššího soudu provedení přezkumu určitých pravomocných druhostupňových rozhodnutí soudů ve věci samé, jejichž taxativní výčet je dán zákonem (§ 265a odst. 2). Z toho tedy vyplývá, že strana podávající dovolání předtím nutně musela vyčerpat řádné opravné prostředky, jež měla ze zákona k dispozici. Jinými slovy je nutné, aby podání dovolání předcházelo dvojinstanční řízení.

Ze své podstaty je dovolání určeno k zajištění nápravy těch nejzávažnějších procesněprávních nebo hmotněprávních vad napadaného rozhodnutí, případně řízení, které mu přecházelo, zásadně tedy nikoliv vad skutkových. Určitou výjimku z tohoto pravidla skýtá výklad ustanovení § 265b odst. 1 písm. h), který v případech, kdy je dána existence tzv. extrémního rozporu skutkových zjištění soudů nižších stupňů (tj. soudů prvního a druhého stupně) s provedenými důkazy, umožňuje (v případě, že dovolání bylo po-

¹⁶⁰ Srov. např. ŠÁMAL, *Opravné prostředky v trestním řízení*, s. 163.

¹⁶¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001.

¹⁶² ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3139.

dáno buď samotným obviněným, anebo v jeho prospěch jinou osobou, nikoliv tedy v případě dovolání podaného státním zástupcem v neprospěch obviněného) Nejvyššímu soudu (na podkladě čl. 4 a 90 Ústavy) do takových skutkových zjištění nižších soudů zasáhnout, jelikož v opačném případě by bylo dotčeno právo obviněného na spravedlivý proces, jež je jeho základním, ústavně garantovaným právem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 8 Tdo 87/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 4 Tdo 357/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010, náleží Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, náleží Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 216/04 a stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14). Těto problematice věnuji bližší pozornost v kapitole 4.5. Konečně je pak třeba poukázat na nově zavedený dovolací důvod obsažený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), prostřednictvím kterého je možné dovoláním napadat i určité vady skutkové a který je do určité míry reakcí zákonodárce na praxi Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, jimiž bylo s odkazem na tzv. doktrínu extrémního nesouladu umožněno domáhat se prostřednictvím dovolání i určitých výše uvedených vad skutkových. Nutno tedy konstatovat, že povaha dovolání je spoluvytvářena výše uvedenými dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h), jejichž prostřednictvím institut dovolání slouží též k nápravě některých, resp. těch nejzávažnějších, vad skutkového charakteru.¹⁶³ To však nic nemění na tom, že primárně je dovolání mimořádným opravným prostředkem zaměřeným proti vadám právním.

Dovoláním tedy nelze napadat rozhodnutí státního zástupce nebo policejního orgánu. Náprava vad takových rozhodnutí je v případě policejních orgánů zajišťována především pomocí institutu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení (§ 174) a v případě rozhodnutí státních zástupců pak skrze zvláštní oprávnění mimořádného charakteru náležející nejvyššímu státnímu zástupci, který na základě něho může rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o nestíhání podezřelého podle § 159d odst. 1, o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci (tedy rozhodnutí státních zástupců učiněná v přípravném řízení).¹⁶⁴ Touto odliš-

---

¹⁶³ Srov. JELÍNEK, *Trestní právo procesní*, s. 747.

¹⁶⁴ Tento „kvaziopravný“ prostředek byl do trestního řádu zaveden spolu s dovoláním, tj. zákonem č. 265/2001 Sb., a společně, jak bude dále uvedeno, znamenaly výrazné oslabení stížnosti pro porušení zákona.

nou právní úpravou sloužící k přezkumu pravomocných meritorních rozhodnutí učiněných v přípravném řízení je sledováno důsledné uplatňování obžalovací zásady.¹⁶⁵ Ač se jedná o řešení spíše ojedinělé, téměř až výjimečné, je možné v některých případech rozhodnutí státních zástupců a policejních orgánů napadat též stížností pro porušení zákona.

Právní úpravu dovolání, kterou zákon č. 265/2001 Sb. přinesl, můžeme označit za vysoce komplexní. Tento závěr opírám zejména o nízký počet novelizací, které si tento mimořádný opravný prostředek dosud vyžádal. Na tomto místě lze například vzpomenout dílčí změnu provedenou zákonem č. 200/2002 Sb., která spočívala v uspořádání dovolacích důvodů a rovněž ve vytvoření vnitrostátních podmínek pro aplikaci Schengenské prováděcí úmluvy z 19. června 1990 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, a to v té její části, která se dotýká mezinárodní spolupráce v trestní oblasti.¹⁶⁶ Jde proto o úpravu, jež se vyznačuje relativně vysokou mírou stability. To má samo o sobě nepochybně pozitivní vliv na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu coby soudu dovolacího, ale rovněž tak i na praxi advokátů, kteří podávají dovolání. Stabilita právní úpravy je totiž nezbytná pro dosažení kontinuálního vývoje a ustálení judikatury, čímž se současně vytváří podmínky pro prediktabilitu úspěšnosti podávaných dovolání.¹⁶⁷

Připomínám, že stejně jako ostatní mimořádné opravné prostředky, i dovolání (a rozhodnutí o něm) představuje průlom do právní moci rozhodnutí. V zásadě tak narušuje stabilitu konečného, závazného, nezměnitelného a vykonatelného (v některých případech dokonce i již vykonaného) rozhodnutí, jakož i zájem na zachování právní jistoty a daným rozhodnutím nastolených společenských vztahů. Proto má dovolání své místo jen tam, kde zájem na zákonnosti rozhodnutí a postupu řízení, jež napadenému pravomocnému rozhodnutí předcházelo, převažuje nad zájmem na zachování stability a nezměnitelnosti daného rozhodnutí. Tento předpoklad může být splněn toliko tehdy, bude-li napadené rozhodnutí postiženo zásadními a podstatnými vadami, pro které nemůže obstát, a tudíž není možné trvat na právní moci rozhodnutí, neboť by tak byla ohro-

¹⁶⁵ JELÍNEK, *Trestní právo procesní*, s. 680.

¹⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 200/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24.

žena zákonnost a spravedlivost rozhodování. Tuto zásadu zákon potvrzuje (a posiluje) např. stanovením některých důvodů, pro které je možné dovolání odmítnout [srov. např. § 265i odst. 1 písm. f)], jakož i samotným shora uvedeným restriktivně pojatým vymezením dovolacích důvodů (§ 265b) či taxativním výčtem rozhodnutí, proti nimž dovolání může směřovat (viz § 265a odst. 2).¹⁶⁸

Zajímavou se jeví otázka, zda je možné podat dovolání proti výroku o vině dílčím útokem pokračujícího trestného činu. Mám za to, že za situace, kdy podle procesního práva je rozhodnutí o každém dílčím útoku pokračujícího trestného činu samostatným výrokiem o samostatném skutku,¹⁶⁹ by bylo třeba dovolání podávat i proti ostatním výrokům o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu, proti nimž dovolatel nemá žádné výhrady, tj. není jim schopen vytknout žádné vady. Je totiž třeba mít na zřeteli, že jednotlivé výroky o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu jsou vzájemně provázané, přičemž tato vzájemná provázanost (vzájemné sepětí) všech výroků o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu se projevuje v tom, že je na ně zpravidla navázán jediný výrok o trestu a o náhradě škody.

Pakliže jsem dospěla k závěru, že dovolání je třeba podávat proti všem výrokům pokračujícího trestného činu, může vyvstat otázka z opačného úhlu pohledu, a sice zda může Nejvyšší soud zrušit pouze některý z výroků o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu. Touto otázkou, avšak v souvislosti s odvoláním (nikoliv dovoláním) se v nedávné době zabýval Nejvyšší soud. Mám však zato, že jeho argumentační závěry jsou použitelné na jádrem problému totožné otázky řešené v kontextu dovolání. V zásadě nemůže být zrušena jen dílčí část rozhodnutí týkající se pouze určitého

---

¹⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3138.

¹⁶⁹ V této souvislosti se sluší doplnit, že zákonem č. 265/2001 Sb., tedy „velkou novelou“ trestního řádu, došlo k podstatné změně do té doby teorií i praxí stabilně a nerozporuplně prováděnému výkladu pojmu skutek a v souvislosti s tím ke změně v pokračování v trestném činu, jehož legální definice se nachází v ustanovení § 116 trestního zákoníku, konkrétně pak jeho procesní stránky. Od 1. ledna 2002 se podle § 12 odst. 12 tr. řádu skutkem rozumí i dílčí útok pokračujícího trestného činu, pokud není výslovně stanoveno jinak (tj. lze o něm rozhodnout samostatným výrokiem). To má za následek, že na rozdíl od předchozí právní úpravy, s účinností od 1. 1. 2002, již pokračování v trestném činu není z procesního hlediska jedním skutkem. Pojem skutku je tak od této doby třeba vnímat ve dvou dimenzích, a sice v hmotněprávní a procesní dimenzi.

dílčího útoku (nebo útoků) pokračujícího trestného činu, jelikož takový postup není v souladu s hmotněprávním pojetím pokračování v trestném činu, podle kterého se jedná o jediný skutek (§ 116 tr. zák.). Ačkoliv podle ustanovení § 265k odst. 2, věta první před středníkem Nejvyšší soud v případě, že je vadná pouze část napadeného rozhodnutí a lze ji současně oddělit od ostatních částí, zruší jen tuto část daného rozhodnutí, v případě pokračujícího trestného činu však vzhledem ke své provázanosti a souvislosti nelze výroky o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu považovat bez dalšího za oddělitelné ve smyslu § 265k odst. 2, věta první před středníkem. Zmíněná provázanost se projevuje typicky v rámci různých souhrnných zjištění (týkajících se kupříkladu celkové výše škody). Ačkoliv z procesního hlediska je dílčí útok pokračujícího trestného činu samostatným skutkem (§ 12 odst. 12), což by mohlo svádnout k závěru, že se apriori bez dalšího jedná o oddělitelný výrok ve smyslu § 265k odst. 2, věta první před středníkem, dílčí útoky pokračujícího trestného činu, jež se odrážejí v souhrnných zjištěních, která jsou společná pro více dílčích útoků, jež by částečným zrušením rozhodnutí zůstaly nedotčeny, svědčí o zvláštním významu pokračování v trestné činnosti, a takové názory je pak třeba v těchto případech odmítnout. Dílčí útoky pokračujícího trestného činu se však nejeví jako vhodné považovat za oddělitelné výroky ani v případech, kdy žádná souhrnná zjištění uváděna nejsou, neboť s ohledem na typové znaky konkrétního trestného činu nejsou zapotřebí a nejsou ani odrazem žádného kvantifikačního znaku.¹⁷⁰ S ohledem na uvedené dovozují, že Nejvyšší soud by za situace, kdy by spatřoval vadným být jen jediný výrok pokračujícího trestného činu, musel zrušit zásadně celé rozhodnutí, tj. všechny jeho výroky.

V neposlední řadě je třeba upozornit na fakt, že právo na dovolání není ústavně zaručeno. Není zakotveno ani v Ústavě České republiky, ani v Listině základních práv a svobod, ani v mezinárodních smlouvách podle čl. 10 Ústavy (v čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která rovněž představuje mezinárodní smlouvu podle čl. 10 Ústavy, je zakotveno jen právo na odvolání v některých trestních věcech). Lze proto uzavřít, že právo na dovolání vystupuje nad rámec ústavně garantovaných procesních oprávnění (viz usnesení Ústavního soudu ze

¹⁷⁰ Viz přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1345/2020.

dne 18. června 2002, sp. zn. III. ÚS 298/2002, publikováno pod č. 18/2002 Sb. n. u. ÚS).

V kapitole 1.1. jsem uváděla rozlišování opravného řízení z hlediska jeho účelu na bezprostřední, širší a všeobecný účel opravného řízení. V rámci rozhodování Nejvyššího soudu o dovolání se projevuje právě význam zmiňovaného širšího účelu opravného řízení, který záleží v řešení a následném zobecnění zásadních právních otázek a (s tím souvisejícím) vytváření judikatury. Tím je Nejvyššímu soudu (jakožto vrcholnému soudnímu orgánu ve věcech patřících do pravomoci soudů, s výjimkou záležitostí, o kterých rozhoduje Ústavní soud a Nejvyšší správní soud¹⁷¹) umožněno vykonávat jeho hlavní úkol, kterým je ve smyslu § 14 odst. 1 ZSS zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování.¹⁷²

Jelikož příslušným k rozhodování o dovolání je podle § 265c výhradně Nejvyšší soud (a to i tehdy, má-li být v konkrétním případě dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1), má dovolání tzv. centralizovaný devolutivní účinek. Určitou výjimku představuje ustanovení § 265g odst. 2 věta první (viz dále).

Dovolání nemá samo o sobě ani účinek suspenzivní. To jinými slovy znamená, že rozhodnutí soudu druhého stupně je i nadále vykonatelné, a je tak v tomto ohledu nerozhodné, zda bylo nebo nebylo napadeno dovoláním. O případném odložení (nebo přerušení) výkonu rozhodnutí rozhoduje Nejvyšší soud, a to buď na základě návrhu předsedy senátu soudu prvního stupně, anebo takové rozhodnutí učiní sám z vlastního podnětu, tj. bez jakéhokoliv předchozího návrhu (srov. § 265h odst. 3 a § 265o odst. 1).

Nejvyšší soud provádí svou přezkumnou činnost v omezeném rozsahu, řídí se tedy principem vázanosti (tj. koná se opravné řízení bez uplatnění revizního principu), který je však částečně doplněn o omezený revizní princip. Přezkoumávají se tak jen ty oddělitelné výroky a jim předcházející řízení, které byly napadeny dovoláním, a to přitom pouze z hlediska dovolatelem vytýkaných vad. Další omezení, co se přezkumu týče, pak představuje § 265i odst. 5, který stanoví omezení pro případ, že napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách, přičemž dovoláním byla napadena část týkající se toliko některé z těchto osob. Jiné výroky se pře-

---

¹⁷¹ Čl. 92 Ústavy.

¹⁷² ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3140.

zkoumávají toliko tehdy, jestliže na ně dovoláním napadený výrok navazuje a jestliže jejich nesprávnost mohla způsobit vady, jež jsou dovoláním vytýkány (§ 265i odst. 3). Obligatorní důvod pro provedení přezkumu výroků, jež nebyly napadeny (a tedy další prvek omezeného revizního principu), představuje podání dovolání co do výroku o vině (viz § 265 odst. 4).

Při vlastním přezkumu napadeného rozhodnutí výrazně převažuje princip kasace s možností apelace. Na základě principu kasace tak Nejvyšší soud vadné rozhodnutí zpravidla zruší a vrátí věc k novému projednání. Může¹⁷³ však sám ve věci rozhodnout, tj. rozhodnutí změnit, resp. zrušit a nahradit rozhodnutím vlastním (princip apelace) za podmínky, že nové rozhodnutí lze učinit na podkladě správně zjištěného skutkového stavu z předchozího řízení. I když však tato podmínka bude splněna, nemůže sám ve věci rozhodnout (tj. využít možnosti apelace) a musí se omezit na zrušení a vrácení věci (tj. v režimu principu kasace), měl-li by být obžalovaný uznán vinným skutkem, pro který byl v předchozím řízení zproštěn obžaloby, nebo bylo řízení zastaveno, měl-li by být obžalovaný uznán vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným v předchozím řízení, nebo měl-li by mu být uložen výjimečný trest, který mu v předchozím řízení uložen nebyl (srov. § 265m odst. 1, § 265l odst. 1).

Konečně je třeba zmínit, že ustanovení trestního řádu o dovolání (tj. § 265a až 265s) se v souladu se zásadou subsidiarity trestního řádu použijí jak v rámci řízení ve věcech mladistvých pachatelů (§ 1 odst. 3, § 291 ZSM), tak i v řízení proti právnickým osobám (§ 1 odst. 2 TOPO).

4.2. Přípustnost dovolání

Přípustnost dovolání je vymezena pomocí kumulativně stanovených podmínek obsažených v ustanovení § 265a odst. 1, a sice tak, že dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští.

Spojení, že dovolání je možno podat jen v případě, kdy to „zákon připouští“, je potřeba chápat tak, že dovolání je přípustné proti (v zákoně, tj. v § 265a odst. 2 tr. řádu, taxativně stanoveným) rozhodnutím soudů, která již nabyla právní moci, přičemž se tak stalo za účinnosti právní úpravy

¹⁷³ Zákon na tomto místě tedy stanoví „možnost“ Nejvyššího soudu rozhodnout, nikoliv jeho povinnost.

dovolání, tedy od 1. ledna 2002. Dovolání směřující proti rozhodnutím, jež nabyla právní moci před tímto datem, jsou nepřipustná.¹⁷⁴ Pravomocným rozhodnutím se přitom rozumí rozhodnutí, jež je konečné, závazné a řádnými opravnými prostředky nezměnitelné. Podmínkou je, aby právní moci nabyl ten konkrétní výrok rozhodnutí, jež je dovoláním napadán.¹⁷⁵ Ve smyslu ustanovení § 139 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 140 odst. 1 písm. a) nabývá rozhodnutí soudu druhého stupně právní moci jeho vyhlášením.

Dovoláním tedy nelze napadnout rozhodnutí, jež bylo v mezidobí na základě jiného podnětu (nejen mimořádného opravného prostředku) zrušeno, jelikož v takovém případě právní moc daného rozhodnutí absentuje. Jako typická ukázka vhodná k demonstraci této situace může posloužit zrušení výroku o vině a trestu v případě, kdy je ukládán společný trest za pokračování v trestném činu (tj. postupem podle § 45 odst. 1 tr. zák.). Pokud totiž byly výroky o vině a trestu takto zrušeny, pak proti nim není možné podat dovolání právě z důvodu absence právní moci daných výroků. Jestliže by bylo dovolání podáno a až následně by došlo ke zrušení takových výroků, dovolání by se stalo nepřipustným právní mocí zrušujícího rozhodnutí. Dovoláním pak lze napadat až nové rozhodnutí odvolacího soudu o pokračujícím trestném činu. Je tedy sice velmi důležité, aby obhájce pečlivě sledoval, zda proti obviněnému není vedeno řízení, které by mohlo vést ke zrušení předmětného rozhodnutí, nicméně pokud skutečně dojde k tomu, že je vysloveno zatím nepravomocné rozhodnutí o zrušení výroků podle § 45 odst. 1 tr. zák., jeví se s ohledem na zájem na zachování zákonem stanovené lhůty k podání dovolání jako nejjistější volba podat dovolání i za této situace a vzít jej zpět až poté, co nabude právní moci. Ze stejného důvodu, tj. v zájmu zachování lhůty, by se obhájce neměl ukvapovat ani tehdy, pokud dojde ke zrušení takových výroků v době mezi podáním dovolání a rozhodnutím o něm. V tomto případě by měl vzít dovolání zpět až poté, co zrušující rozhodnutí skutečně nabude právní moci, a následně postupovat tak, že podá jiné (nové) dovolání směřující proti novému rozhodnutí odvolacího soudu o pokračujícím trestném činu. Je totiž možné, že rozhodnutí o zrušení bude později odvolacím soudem zrušeno

---

¹⁷⁴ Usnesení ze dne 18. června 2002, sp. zn. III. ÚS 298/2002, publikováno pod č. 18/2002 Sb. n. u. ÚS.

¹⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Připustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3140.

a další řízení vyústí v pravomocné rozhodnutí, jímž zrušení těchto výroků (tj. ve smyslu § 45 odst. 1 tr. zák.) již vysloveno nebude, a dvouměsíční dovolací lhůta by tak mezitím (v případě, že dovolání bylo vzato zpět v době nepravomocného rozhodnutí o zrušení, případně že vůbec podáno nebylo) lehce uplynula.¹⁷⁶

Otázkou, že dovolání lze podat toliko proti rozhodnutí (tj. rozsudku či usnesení) soudu, a nikoliv proti rozhodnutí jiného orgánu, jsem se zabývala v předchozí kapitole, proto se jí zde nebudu dále věnovat.

Další podmínkou přípustnosti dovolání je, že se musí jednat o rozhodnutí soudu druhého stupně (tj. odvolacího nebo stížnostního soudu, jímž může být soud krajský nebo vrchní), tzn. některá ze stran řízení musela využít možnosti podat proti rozhodnutí soudu prvního stupně řádný opravný prostředek, a dovoláním napadené rozhodnutí se tak stalo pravomocným zpravidla až v řízení před soudem druhostupňovým. Dovolání tedy nelze za žádných okolností podat pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Může sice směřovat současně i proti rozhodnutí soudu prvního stupně, nikdy však nepostačuje podat dovolání toliko proti rozhodnutí prvostupňového soudu (č. 25/2003 Sb. rozh. tr. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. 11 Tdo 291/2002). Možnost jeho podání je tak striktně vázána na proběhnutí dvouinstančního řízení. Pokud tedy meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně nebylo napadeno k tomu určeným řádným opravným prostředkem, nebyla splněna referovaná podmínka přípustnosti dovolání, resp. takové dovolání bude podle § 265i odst. 1 písm. a) odmítnuto jako nepřípustné. Proto není dovolání přípustné proti trestnímu příkazu, jelikož ten právní moci nabývá již v řízení konaném prvostupňovým soudem (§ 314g odst. 2 věta druhá).¹⁷⁷ S tím souvisí i vymezení rozsahu, ve kterém je dovolání přípustné, pokud jde o výroky rozhodnutí soudu prvního stupně. Tento rozsah je dán přezkumnou pravomocí, resp. povinností soudu druhého stupně. Jen ty výroky rozhodnutí soudu prvního stupně, jimiž se druhostupňový soud zabýval, resp. jimiž byl povinen se zabývat, lze napadat dovoláním. Jinými slovy dovoláním nikdy nelze napadat rozhodnutí druhostupňového soudu z titulu, že se nezabýval (příčemž mu tato povinnost neplynula ani z titulu jeho přezkumné povinnosti) konkrétní-

¹⁷⁶ HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24.

¹⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3141.

mi výroky rozhodnutí prvostupňového soudu. Typicky jde o případy, kdy se soud druhého stupně zabýval jen přezkoumáním výroku o trestu, aniž by byl povinen se zabývat i výrokem o vině. Pochopitelně pak dovolání nelze směřovat co do výroku o vině.¹⁷⁸ Referované podmínce (tj. že se musí jednat o rozhodnutí soudu druhého stupně) je však učiněno zadost, i pokud byl řádný opravný prostředek v řízení před soudem druhého stupně zamítnut nebo odmítnut, a to i stalo-li se tak z tzv. formálních důvodů, tedy bez toho, aby byl věcně přezkoumáván [viz § 148 odst. 1 písm. b), § 253 odst. 1, 3].¹⁷⁹ Pokud přitom odvolací soud zamítne odvolání toliko z formálních důvodů, nabude rozsudek právní moci již v řízení před prvostupňovým soudem, ani to ale není na překážku možnosti jej napadnout dovoláním. Lze tedy shrnout, že rozhodnutí prvostupňového soudu nemohou být dovoláním napadána v případech, kdy druhostupňový soud vůbec nerozhodoval, dále tehdy, pokud sice druhostupňový soud o řádném opravném prostředku rozhodl, ale výhrady, jež dovolatel v dovolání vznáší, se primárně vztahují k rozhodnutí soudu prvostupňového,¹⁸⁰ nebo pokud byl řádný opravný prostředek včas vzat zpět.

Pokud tedy odvolací soud o odvolání, jímž je napadán odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, rozhodne zamítavým usnesením s tím, že odvolání je nedůvodné, je třeba dovolání směřovat proti zamítavému usnesení soudu odvolacího, nikoliv pouze proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Vždy je totiž nutno napadat to rozhodnutí, jímž byla konstituována právní moc.¹⁸¹

Další podmínkou přípustnosti dovolání je, že se musí jednat o rozhodnutí soudu ve věci samé. Co se rozumí rozhodnutím soudu ve věci samé, vymezuje ustanovení § 265a odst. 2, který představuje taxativní výčet rozhodnutí, jež mohou být předmětem dovolání, a tento výčet tedy nelze výkladem nikterak rozšiřovat. Rozboru těchto jednotlivých druhů rozhodnutí je věnována celá následující podkapitola.

---

¹⁷⁸ HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24.

¹⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3141.

¹⁸⁰ HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7–20.

¹⁸¹ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, *Trestní řád*, s. 3141.

A konečně podání dovolání nesmí v konkrétním případě bránit žádná překážka (§ 265a odst. 3, 4; § 265p odst. 2) a musí být podáno ze zákonem explicitně a taxativně stanovených důvodů (§ 265b).

4.2.1. Jednotlivá rozhodnutí, proti kterým lze podat dovolání

V následujících bodech se budu věnovat jednotlivým meritorním rozhodnutím soudů druhého stupně, proti kterým zákon (za splnění dalších zákonem stanovených podmínek) připouští dovolání. Uvedený výčet rozhodnutí je taxativní, a tudíž z hlediska dovolání nelze žádné jiné rozhodnutí považovat za rozhodnutí ve věci samé.

Na tomto místě připomínám, že vzhledem k tomu, že dovoláním lze napadat pouze výroky rozhodnutí soudu druhého stupně, budou níže uvedená rozhodnutí představovat rozsudky a usnesení odvolacího nebo stížnostního soudu, tedy podle okolností daného případu buď krajského, nebo vrchního soudu. Podotýkám, že v dovolání jsou pak tato rozhodnutí napadána často ve spojení s rozhodnutím (rozsudkem či usnesením) prvostupňového soudu, tedy okresního nebo krajského soudu.

Jedná se vesměs o rozhodnutí, kterými se trestní stíhání meritorně končí a která po nabytí právní moci zpravidla zakládají překážku věci pravomocně rozhodnuté, tzv. překážku *rei iudicatae* [viz § 11 odst. 1 písm. h), i), j), k)], nejde-li o zákonem stanovené výjimky [viz § 11 odst. 3, 4].¹⁸²

4.2.1.1. Rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. a)

V pořadí jako první rozhodnutí, proti němuž je dovolání přípustné, zákon uvádí rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo od potrestání upuštěno.

Jedná se tak o odsuzující rozsudek podle ustanovení § 122 odst. 1, tedy rozsudek, kterým byl obžalovaný na základě obžaloby (či návrhu na potrestání) uznán vinným ze spáchání trestného činu, za což mu byl soudem uložen adekvátní trest podle § 52 tr. zák. (resp. v případě právnické osoby dle ustanovení § 15 odst. 1 TOPO a v případě mladistvého pachatele některé trestní opatření podle § 24 odst. 1 ZSM) nebo mu bylo vedle či namísto trestu (resp. trestního opatření) uloženo ochranné opatření podle § 98 až 104 tr. zák. (resp. podle § 26 TOPO a § 21 až 23 ZSM), případně bylo od

¹⁸² ŘÍHA Jiří, SOVÁK Zdeněk. § 265a. In: JELÍNEK, *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 1080.